

Výročia a etapy vývoja novodobej environmentalistiky

Minulosť je bránou do budúcnosti

V tomto roku si pripomíname viacero výročí novodobej environmentalistiky ako súčasti presadzovania zásad a ideí trvalo udržateľného rozvoja. Stačí uviesť prvú *Konferenciu OSN o životnom prostredí človeka* (Štokholm, 1972) a *Konferenciu OSN o životnom prostredí a rozvoji* (Rio de Janeiro, 1992), na ktoré nadviazali menej úspešné svetové konferencie OSN o trvalo udržateľnom rozvoji – nádejný *Summit Zeme* (Johannesburg, 2002) a tohoročná *Konferencia RIO+20*, ktorá napriek značnému úsiliu OSN a Európskej únie nepriniesla očakávané výsledky. Slovenskú delegáciu, v zložení Ing. Vojtech Ferencz, PhD., Ing. Ján Krak, JUDr. Drahošlav Štefánek, RNDr. Kamil Vilinovič, Ing. Jana Červenáková, veľvyslanec Milan Cigán a Michal Tonhauser, viedol minister životného prostredia SR Ing. Peter Žiga, PhD., ktorý vystúpil s prejavom na podporu nových trendov európskej environmentalnej politiky. Konferencie sa zúčastnil aj slovenský veľvyslanec Miloš Koterec ako predseda Hospodárskej a sociálnej rady OSN. V domácich podmienkach sme zaznamenali 20. výročie vzniku Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky a schválenia prvej *Stratégie štátnej environmentalnej politiky* a 10. výročie prijatia *Národnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja*.

V súvislosti s týmito výročiami sme položili niekoľko otázok nestorovi environmentalnej politiky RNDr. Jozefovi Klindovi, ktorý pôsobí na samostatnom ústrednom orgáne štátnej správy starostlivosti o životné prostredie od jeho vzniku a v rámci rozvoja novodobej environmentalistiky na Slovensku si vyslúžil u literátov, poslucháčov, spolupracovníkov a jeho nasledovníkov prezývku „Enviroguru“.

• Ktoré z uvedených výročí považujete za najvýznamnejšie?

Z celosvetového hľadiska určite tú prvú konferenciu OSN, ktorá viedla k vzniku *Environmentálneho programu OSN* (UNEP), k riešeniu mnohých globálnych environmentalných problémov a k zorganizovaniu ďalších troch konferencií OSN, zameraných už na celkový udržateľný hospodársky a sociálny rozvoj, ktorý závisí od priaznivých environmentalných podmienok. Jednoducho, bez prírodných zdrojov a environmentalnej bezpečnosti, vhodnosti a etiky nemôžeme očakávať ani civilizačný – kultúrny rozvoj. Či chceme alebo nechceme. Môžeme sa mylne považovať za bohorovných, no náš život aj tak stále závisel, závisí a bude závisieť od životného prostredia ako súčasti Matky prírody. V neživotnom prostredí totiž nedokážeme existovať. Dnes si už aj mnohí moderní ekonómovia uvedomujú, že trhová ekonomika a globalizáciu nemožno považovať za všeliek. Naivné predstavy a jednostranné poučky modifikuje realita. Začínajú presadzovať tzv. zelenú ekonomiku a zelený rast s predstavou „zelenej budúcnosti“, čiže pre environmentalizmus axiómu: „Bez životného prostredia to proste nejde a nepôjde. Bez neho nefunguje žiadna ekonomika a život zaniká“. Hovorí o akejsi „ekologizácii ekonomiky“, ktorá ak je antienvironmentálna, nezodpovedá významu tohto pojmu – starostlivosti o svoj dom. Ekonomika prestáva byť ekonomikou a mení sa len na akýsi krátkodobý obchod. Ako sa k trendu jej „ekologizácie“ v rámci (ne)prírodných ekosystémov postaví ostatné organizmy, nevedno. Určite takýto vývoj nevedomky privítajú, ale nielen oni nepochopia. Ak si človek spojí ekonomiku s environmentalizmom, vychádzajúc z poznatkov ekológie a ďalších zainteresovaných vedných disciplín (hydrológie, geológie, klimatológie...), hádam prežije.

Ak ekonomiku bude chápať zúžene, len ako biznis za každú cenu, aj za cenu života, zaplatí tou najväčšou hodnotou. Ak zabudne, že je prírodným výtvorom v životnom prostredí Zeme, o ktoré sa musí starať, ako druh vyhynie, aj

keď predtým možno na chvíľu „ozelenie“. Ekologické zákonitosti prírody neoklame. Tie platia a pretrvávajú. Osobne som zástanca „pestrofarebnej budúcnosti a planéty“ tak, ako som to vyjadril v kritike knižky v podstate neekonomických názorov „ekonóma“ Václava Klauza, založených na nepochopení významu viacerých environmentalných pojmov, uverejnenej v *Enviromagazíne* č. 1/2012. Pritom stačí dodržiavať zásady a postupy dobrého gazdu – hospodára a už na jeseň myslieť na jar. Správať sa k prírode (nielen v pralese, ale aj vo svojom dome) ako k sebe samému, lebo tvoríme jej prvok v rámci už jediného zachovaného a prežívajúceho druhu rodu Homo. Nezabúdať a robiť pre budúcnosť (Pro futuro) a aj pre verejné blaho (Pro bono publico), to vedeli a praktizovali už aj naši dedovia (napriek tomu nedokázali zabrániť, aby ich oligarchovia a mocnári, rozdeľujúci Zem a jej zdroje, nenahli do dvoch svetových vojen).

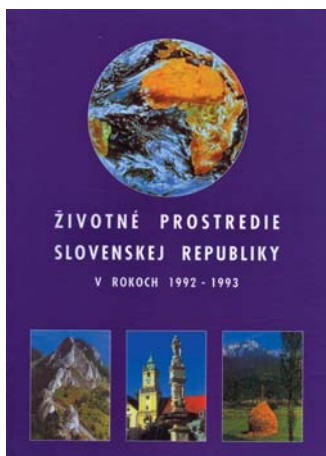
Donedávna väčšina tzv. ekonómov nebrala do úvahy alebo vôbec nechápala globálne limity životného prostredia, a to nielen pre ekonomiku, ale aj pre samotné žitie. Existenciu základných podmienok pre život považovala za samozrejmú – večná danosť. Omyl. Únosnosť každého systému (aj globálneho) je limitovaná a, samozrejme, nemala by sa riešiť treťou svetovou vojnou, ako to navrhovali pred niekoľkými rokmi niektoré dominantné štáty. Mocenská, ekonomická a (ne)kultúrna globalizácia, ktorá nerešpektuje environmentalné podmienky, vrátane kultúrnej, krajinej a biologickej diverzity, predstavuje akoby tretiu svetovú vojnu alebo mor, ktorý ovplyvnil aj Konferenciu RIO+20. Pod rúskom uniformity a nedodržiavaných pravidiel si totiž vyberá z koláča pre 7 miliárd ľudí len chutné (výnosné) hrozienu a o zásadné otázky ich nasýtenia a prežitia nejavi až taký záujem. Zabúda alebo nerešpektuje, že najpodstatnejšie je mať zdroje, vedieť napiecť a rozdeliť koláč (chlieb) pre všetkých každý deň a zapíť čistou vodou na čistom vzduchu. Mnohé problémy svet (nielen svetoví lídri) nedokáže, prípadne nemieni alebo dokonca nechce riešiť. Stále platí „dačo za dačo“ (Quid pro quo) a v čí prospech (Cui bono?). Zrejme „sivých“ predstaviteľov tieňových timokracií, ktoré nahrádzajú ilúzie demokracie alebo násilie neosvietenej autokracie. Mudrci hovorili: „Kto zlo pácha, nemá rád svetlo (Qui male agit, odit lucem)“. Podoby zla sú pritom rôzne. Čo je väčší hriech, bezbožnosť alebo konať proti Bohu a ľuďom?

• ...a z pohľadu Slovenska?

Žiaľ, Československo sa na prvej envirokonferencii OSN kvôli NDR nezúčastnilo a Stockholmskú deklaráciu (pozri J. Klinda: *Environmentalistika a právo II.* / 1998 na s. 817 – 822), prijatú 5. júna 1972, si dodnes pripomíname (často iba v „enviroklube“) len ako *Svetový deň životného prostredia*. Pritom táto viedla aj k zahrnutiu tzv. piateho koša o životnom prostredí do *Záverečného aktu z Konferencie o bezpečnosti a spolupráci v Európe* (Helsinki, 1. august 1975). Ten potom uvoľnil cestu „zelenej politike“ na Slovensku a k inštitucionalizácii starostlivosti o životné prostredie, ktorá neľahko začala už pred rokom 1989 – pred 25 rokmi a vyvrcholila mojím veľkým sklamaním – podľa českého vzoru zriadením len *Ministerstva vnútra a životného prostredia SR*. Išlo nepopierateľne o krok vpred, avšak za oveľa väčší úspech považujem zriadenie *Slovenskej komisie pre životné prostredie* ako samostatného ústredného orgánu štátnej správy pre environmentalistiku

Výstava Nitra Enviro '97

Prvá správa o stave životného prostredia mala najviac strán – 520

Zaniknutá organizácia z 20. storočia

už v prvom polroku 1990. Ten predstavoval pre environmentalistov splnenie dlhoročných túžob a nádej. Zásadne zmenil aj môj osud.

• **Ako a kedy potom vzniklo jubilujúce Ministerstvo životného prostredia SR?**

Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP SR) vzniklo zo Slovenskej komisie pre životné prostredie (SKŽP) ako ústredného orgánu štátnej správy, zriadeného s účinnosťou od 30. marca 1990 zákonom č. 96/1990 Zb. Týmto dňom SKŽP prevzala prierezovú pôsobnosť v starostlivosti o životné prostredie od Ministerstva vnútra a životného prostredia SR, ustanoveného s účinnosťou od 20. apríla 1988 zákonom č. 50/1988 Zb. V podstate premenovanie SKŽP na Ministerstvo životného prostredia SR uviedol s účinnosťou od 25. augusta 1992 až zákon SNR č. 453/1992 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon SNR č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky. Od tohto dátumu teda uplynuli do 25. augusta 2012 dve desaťročia (viac pozri v Enviromagazíne č. 5/2002).

• **Ako je všeobecne známe, MŽP SR prežilo aj krízové obdobia, v jeho vedení sa vystriedali za krátku dobu viacerí ministri a dokonca bolo načas aj zrušené. Čo bolo príčinou takéhoto nepriaznivého vývoja?**

V súvislosti s negatívnymi javmi v rokoch 2008 – 2009 vo vedení MŽP SR, najmä chybami v jeho riadení, neodbornými zásahmi do jeho organizácie, nárastom byrokracie, formalizmu, počtu politických nominantov aj na nižších úrovniach riadenia a timokracie, zvyšovaním počtu zbytočného obslužného a pomocného personálu, úpadkom v systéme práce, rôznymi kauzami, ako aj s poklesom jeho intelektuálneho potenciálu a s neplnením viacerých úloh v rozvoji environmentalistiky podľa Programového vyhlásenia vlády SR a jej uznesení, bolo (napriek určitej konsolidácii v prvom polroku 2010) zákonom č. 37/2010 Z. z. s účinnosťou od 1. júla 2010 toto ministerstvo nakrátko zrušené a spolu s Ministerstvom pôdohospodárstva SR začlenené do novoustanoveného Ministerstva pôdohospodárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja SR. Obnovením MŽP SR zákonom č. 372/2010 Z. z. s účinnosťou od 1. novembra 2010 sa vytvorili aspoň inštitucionálne predpoklady na opätovné systémove a koncepcné riešenie environmentálnych problémov v SR a na zabezpečovanie starostlivosti o životné prostredie v nej, od 27. apríla 2012 podľa schváleného Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2012 – 2016. Zrejme prekonalo aj túto najväčšiu krízu. Celkove radšej spomínam na obdobia tvorivosti a progresívneho vývoja, založeného na odbornosti a entuziazme. Pozitívne výsledky a dobre nastavené systémy dokážu načas odolávať negatívnym javom, ktoré však treba čo najrýchlejšie potlačiť, pričom nezabráňte, aby ovplyvnili osudy ľudí a nezanechali jazvy nielen na ich duši, ale v tomto prípade aj v krajine a životnom prostredí Slovenska. Prinášajú so sebou nielen „čierne listiny“, diletantské alebo tendenčné organizačné zmeny, nútenie štátnych úradníkov podpisovať politické petície a pripravovať rozporuplné rozhodnutia, rôzne výtvary byrokracie, až úplné hlúposti, medzi ktoré z minulosti zaradujem napríklad ideu prestavby mohyly na Bradle na pamätník SNP a predaja

Pred naštartovaním realizácie Koncepcie environmentálnej výchovy

Tatier nejakému Šumichrastovi z Ameriky. Úspešne som im čelil, viaceré aj eliminoval a zachoval si pritom určitú intelektuálnu autonómiu, samozrejme, neraz s následkami. Tie postihli nielen ďalších zakladateľov envirorezortu, ale aj odborníkov z jeho úradov životného prostredia a odborných organizácií. Mnohí z nich sa tak zaradili medzi nezmyselné „obete personálnej genocídy“. Keby boli nahradení väčšími odborníkmi, nepoviem ani slovo.

• **Ako jeden z hlavných presadzovateľov environmentalizmu a environmentálnej politiky na Slovensku ste spolupracovali s viacerými predstaviteľmi enviroministerstiev. Ktorého z nich považujete od vzniku envirorezortu za najprogresívnejšieho?**

Neprínáležim mi posudzovať politické vedenia ministerstiev. Zhodnotenie ich prínosov a nedostatkov prenehám environmentálnej histórii a politológom. Niektorí boli vo funkcii len mesiac, resp. pár mesiacov, iní dve volebné obdobia, čo sťažuje objektivitu ich hodnotenia. Písal som stratégie, koncepcie, vládne a iné programy, zákony, štatúty, ale aj prejavy, predslovy a odpovede na otázky novinárov pre viacerých z nich, organizoval rôzne enviropodujatia a viedol mnohé organizačné útvary, takže skôr im prináležim hodnotiť moju robotu. Nemôže to byť naopak. Pritom sa nikdy neurobilo všetko. Stále ostalo niečo aj pre ďalšieho ministra (nielen množstvo konkrétnych nedoriešených environmentálnych problémov v regiónoch SR), ktorý ak nezačal búrať postavené a prejavil štátnickú múdrosť, obštal aj v neľahkých podmienkach a situáciách. Ostávajú dosiahnuté pozitívne environmentálne výsledky, ktoré hovoria sami za seba. Faktom je, že za 20 rokov ústredný orgán starostlivosti o životné prostredie viedol 12 ministrov (z toho najdlhšie – 2 volebné obdobia Jozef Zlocha a László Miklós), pričom počas krízy v ňom v roku 2009 boli predsedom vlády SR dočasne poverení jeho riadením aj dvaja podpredsedovia vlády SR – Ján Mikoš a Dušan Čaplovič. Pre úplnosť a zaujímavosť, od roku 1988 samostatný alebo kumulovaný ústredný orgán starostlivosti o životné prostredie riadili postupne títo členovia vlád SR (23) z 9 politických subjektov – Štefan Lazar, krátko Milan Čič, Jozef Markuš, Vladimír Ondruš, Vladimír Mečiar a znova Vladimír Ondruš, následne dvakrát Ivan Tirpák, Jozef Zlocha, Juraj Hraško, znova Jozef Zlocha, László Miklós, opätovne László Miklós, Jaroslav Izák, Ján Chrbet, Ján Mikoš, Ján Turský, Dušan Čaplovič, Jozef Medved, týždeň-dva Vladimír Chovan, potom Zsolt Simon a József Nagy (z uvedených boli dočasne poverení riadením 1 predseda vlády a 4 podpredsedovia vlády SR). Od 4. apríla 2012 MŽP SR riadi Ing. Peter Žiga, PhD., ktorý mu chce vrátiť autoritu a rešpekt.

Medzinárodný súťažný festival Envirofilm '98 v Banskej Bystrici

Zástupcovia všetkých regiónov sveta a zástupcovia svetových organizácií počas prípravy metodiky starostlivosti o krajinu WHC a UNESCO na Slovensku

Klaus Töpfer, riaditeľ UNEP, a doteraz najväčšom podujatí – 4. zasadnutí konferencie zmluvných strán o biologickej diverzite 4. – 15. mája 1998, pre ktorú bol upravený areál Incheby v Bratislave

Prezentácia rezortu MŽP SR

• Akú pôsobnosť má obnovené MŽP SR a ako sa táto pôsobnosť menila? Aké úspechy a neúspechy ministerstvo zaznamenalo v rámci nej?

MŽP SR prevzalo postupne v systéme environmentálneho práva do svojej pôsobnosti úplne 34 a čiastočne 16 zákonov, viac než 35 nariadení Európskej únie a vyše 42 medzinárodných dohovorov a protokolov na ich vykonávanie, pričom na uplatňovaní ďalších vyše 10 participuje. Takýto vývoj pozitívne uviedlo aj prvé hodnotenie environmentálnej výkonnosti SR zo strany OECD v roku 2002, ale aj druhé v roku 2011, ktoré zároveň ocenilo aj obnovu MŽP SR.

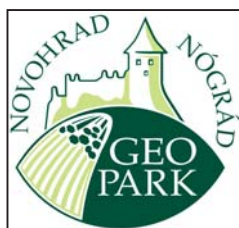
Pôvodná pôsobnosť MŽP SR bola zameraná len na 6 sektorov: ochranu prírody, ochranu akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania, ochranu ovzdušia, územné plánovanie a stavebný poriadok, koncepčné otázky nakladania s tuhým komunálnym odpadom a jednotný informačný systém o životnom prostredí. Postupne sa však upravovala.

Už od 25. augusta 1992 boli do vzniknutého MŽP SR začlenené kompetencie zrušeného Slovenského geologického úradu aj s jeho štruktúrou. Od 1. mája 2003 pribudlo celé vodné hospodárstvo a následne viacero práv a povinností podľa osobitných zákonov. Naopak, po nekonceptnom presunutí (zákonom č. 139/2003 Z. z. s účinnosťou od 1. mája 2003) územného plánovania a stavebného poriadku ako hlavných nástrojov environmentálnej politiky do iného rezortu, žiaľ, prestalo byť MŽP SR ústredným orgánom štátnej správy pre územné plánovanie a stavebný poriadok. Týmto zákonom nedefinované „ekologické aspekty územného plánovania“ sa premietli iba do doteraz neschváleného návrhu zákona o krajinnom plánovaní. Čiže žiadne konkrétne práva a povinnosti MŽP SR v tomto smere neostali a jeho postavenie to výrazne oslabilo.

Okrem tohto negatívneho javu bol 16. januára 2004 z programu rokovania vlády SR stiahnutý, (napriek všeobecnému konsenzu so všetkými ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy, samosprávnymi orgánmi, ZMOS, vedeckou obcou a mimovládny organizáciami) komplexný návrh III. Národného environmentálneho akčného programu (NEAP III.), ktorý nadväzoval na národné environmentálne akčné programy I. a II. (schválené uzneseniami vlády SR č. 350/1996 a č. 1112/1999). NEAP III. pritom rozpracúval dlhodobú vládnú Stratégiu, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky (schválenú 18. novembra 1993 uznesením NR SR č. 339/1993), premietnutú aj do environmentálnej časti vládnej Národnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja (prípravovanej ešte v gescii MŽP SR, schválenej 3. apríla 2002 uznesením NR SR č. 1989/2002) a Akčného plánu na jej realizáciu (uznesenie vlády SR č. 574/2005). Ciele tejto environmentálnej stratégie sa premietli aj do Národnej stratégie regionálneho rozvoja v SR (uznesenie vlády SR č. 296/2010) a do schváleného Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2012 – 2016 (pozri Enviromagazín č. 3/2012). Pokus o opätovné schválenie zaktualizovaného a zosťručeného NEAP III. začiatkom roku 2009 skončil neúspešne asi kvôli jeho transparentnosti

Keď Envirojar trvala celý rok (2000)

Jediný svetový a európsky geopark v SR vznikol z iniciatívy MŽP SR

Logo envirorezortu sa dostávalo do povedomia

už na pôde ministerstva. Chybou teda nie je nedostatok zmysluplných dobrých stratégií, koncepcií a programov, ale absencia ich realizácie a kontroly plnenia opatrení; pri zákonoch ich nedodržiavanie, neuplatňovanie a nevykonalnosť. Jednoducho gazdovsky, presadzovanie dobra pred zlom.

Vyskytli sa tiež ďalšie nedostatky kritizované aj EÚ a v rámci druhého hodnotenia environmentálnej výkonnosti SR v roku 2011 zo strany OECD. Napríklad, v rámci budovania vedomostnej spoločnosti a proklamovaného rozvoja environmentálneho vzdelávania došlo do roku 2012 k likvidácii stredísk environmentálnej výchovy a ďalších len nedávno štátom vybudovaných environmentálnych zariadení Slovenskej agentúry životného prostredia (SAŽP). Za prínos však možno považovať samotný vznik SAŽP, ako aj s účinnosťou od 1. januára 2004 prijatie zákona č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie a od 1. januára 2005 poslancského návrhu zákona č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde. Napísať ich bolo jednoduchšie ako presadiť. MŽP SR v tom čase zabezpečilo splnenie environmentálnych podmienok pre vstup SR do Európskej únie, zastupovalo SR vo funkcii predsedu Rady Environmentálneho programu OSN (UNEP) a člena Komisie OSN pre trvalo udržateľný rozvoj. Úspešná bola aj príprava prvého Operačného programu Životné prostredie na roky 2007 – 2013, schváleného Európskou komisiou 8. novembra 2007. Okrem iného medzi pozitíva treba zaradiť prijatie a realizáciu viacerých ďalších súhrnných i parciálnych environmentálnych koncepcií, programov a plánov na celoslovenskej i regionálnej úrovni, budovanie environmentálnej infraštruktúry obcí a zariadení protipovodňovej ochrany, zlepšenie viacerých ukazovateľov environmentálnej kvality v SR, vydanie prvého Atlasu krajiny SR (2002) a Terminologického slovníka environmentalistiky (2000), zorganizovanie osemnástich ročníkov Envirofilmu, zavedenie dobrovoľných nástrojov rozvoja environmentálnej politiky, inventarizáciu environmentálnych záťaží, vypracovanie Environmentálnej regionalizácie SR a najmä dotvorenie predpisov systému environmentálneho práva. MŽP SR sa takto podľa osobitných zákonov s environmentálnym zameraním, teda nielen v zmysle zákona č. 525/2003 Z. z., skutočne stalo ústredným orgánom starostlivosti o životné prostredie (environmentalistiky) vo väčšine sektorov/úsekov jej štruktúry a v rámci nej v podsystemoch dodnes pôsobí ako ústredný orgán:

- štátnej správy ochrany ovzdušia,
- štátnej správy vo veciach obchodovania s emisnými kvótami,
- štátnej správy ochrany ozónovej vrstvy a klimatického systému Zeme,
- štátnej správy pre odbornú spôsobilosť na účely overovania výpočtu emisií a pre zabezpečovanie ďalších opatrení z oblasti emisií skleníkových plynov,
- štátnej správy vo veciach nakladania s fluorovanými skleníkovými plynmi, výrobkami a zariadeniami,
- štátnej správy v oblasti perzistentných organických látok,
- štátnej správy pre štátnu hydrologickú službu a štátnu meteorologickú službu,
- štátnej vodnej správy,
- štátnej správy ochrany pred povodňami,
- štátnej správy na úseku verejných vodovodov a verejných kanalizácií,
- štátnej správy na úseku rybárstva,
- štátnej správy ochrany prírody a krajiny,
- štátnej správy ochrany exemplárov druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi,
- štátnej správy vo veciach genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov,
- štátnej správy pre integrovanú prevenciu a kontrolu znečisťovania životného prostredia,
- štátnej správy na úseku prevencie a nápravy environmentálnych škôd,

- štátnej správy na posudzovanie vplyvov na životné prostredie,
- štátnej správy na úseku prevencie závažných priemyselných havárií,
- štátnej správy na úseku environmentálnej záťaže,
- štátnej geologickej správy,
- štátnej správy pre zisťovanie starých banských diel a vedenia ich registra,
- štátnej správy na úseku nakladania s ťažobným odpadom,
- štátnej správy odpadového hospodárstva,
- štátnej správy pre obaly a odpady z obalov,
- štátnej správy na úseku environmentálneho označovania výrobkov,
- štátnej správy vo veciach environmentálneho manažmentu a auditu,
- štátnej správy na úseku zhromažďovania, uchovávania a šírenia informácií o životnom prostredí,
- štátnej správy národnej infraštruktúry pre priestorové informácie,
- štátnej správy pre každoročné vydávanie správy o stave životného prostredia a pre sprístupňovanie informácií o životnom prostredí,
- štátnej správy pre zabezpečovanie jednotného informačného systému o životnom prostredí a plošného environmentálneho monitoringu,
- štátnej správy pre poskytovanie údajov o tichých oblastiach v otvorenej krajine,
- štátnej správy Environmentálneho fondu a štátneho dozoru pri poskytovaní podpory z neho,
- štátnej správy pre riadenie a kontrolu výkonu štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, ktorú vykonávajú krajské úrady životného prostredia a preskúmavanie ich rozhodnutí vydaných v správnom konaní,
- sčasti pre zabezpečovanie environmentálnej výchovy, vzdelávania a propagácie,
- sčasti pre klasifikáciu označovania, balenia a uvedenia látok, látok v zmesiach a látok vo výrobkoch na trh a ich podmienok používania a pre uvedenie biocídnych výrobkov a biocídnych výrobkov s nízkym rizikom na trh.

Ide teda o 35 kompetencií v systéme štátnej starostlivosti o životné prostredie (environmentalistiky). Viaceré z neho ministerstvu chýbajú. Okrem toho niektoré zákony boli/sú nedokonalé, tendenčne pozmenené, sčasti nezosúladené s environmentálnym právom EÚ, iné dodnes navádzajú k zbytočnému úradovaniu a k byrokracii. Pritom „žiť v tieni paragrafov“ ešte nezaručuje spravodlivosť. Pripomeňme si tiež stáročnú múdrosť: „Čím sú zákony bez (dobrých) mravov? (Quid leges sine moribus?)“.

• Čo po dvadsiatich rokoch zahŕňa envirorezort a ktoré inštitúcie sú jeho súčasťou?

V štruktúre 55 administratívne samostatne konajúcich orgánov štátnej správy starostlivosti o životné prostredie v riadení MŽP SR pôsobí **Slovenská inšpekcia životného prostredia** (ustanovená 30. marca 1990) a podľa zákona č. 525/2003 Z. z. od 1. januára 2004 celkovo **8 krajských úradov životného prostredia** so **46 obvodnými úradmi životného prostredia** (pôvodne podľa zákona SNR č. 595/1990 Zb. od 1. januára 1991 do 4. júla 1996 to bolo 38 okresných úradov životného prostredia so 121 obvodnými úradmi životného prostredia, ktoré predstavovali aj stavebné úrady).

MŽP SR je zriaďovateľom týchto **8 príspevkových organizácií**:

- Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) v Banskej Bystrici,
- Štátny geologický ústav Dionýza Štúra (ŠGÚDŠ) v Bratislave,
- Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ) v Bratislave,
- Výskumný ústav vodného hospodárstva (VÚVH) v Bratislave,
- Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva (SMOPaJ) v Liptovskom Mikuláši,

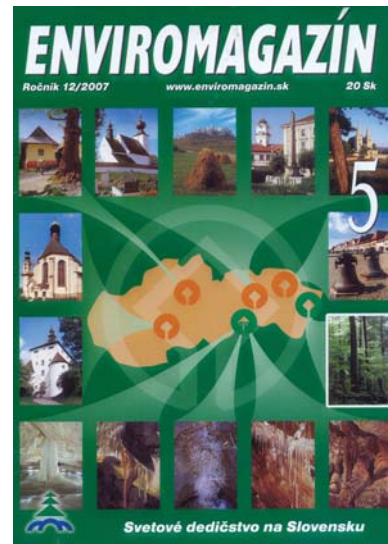
Nádejní Program obnovy dediny uvítali všetky obce (2003)

Akademik Štefan Luby takto privítal Atlas krajiny SR, 2002

Zelený svet dnes maľujú tisíce detí (2004)

Enviromagazín z roku 2007 a svetové dedičstvo SR dnes so 7 lokalitami

- Slovenské banské múzeum (SBM) v Banskej Štiavnici,
- Zoologická záhrada Bojnice,
- Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR) v Banskej

Bystrici, do ktorej boli začlenené správy 9 národných parkov a 14 chránených krajinných oblastí a od 1. januára 2008 aj Správa slovenských jaskýň v Liptovskom Mikuláši.

Súčasťou rezortu MŽP SR sú aj tieto **3 štátne podniky**:

- Slovenský vodohospodársky podnik v Banskej Štiavnici,
- Vodohospodárska výstavba v Bratislave,
- Moldavský recyklačný podnik v Moldave nad Bodvou.

Pôvodne do rezortu MŽP SR patril donedávna aj Hydroconsult, š. p., Bratislava. Osobitné postavenie v rezorte MŽP SR má štátny **Environmentálny fond**, ustanovený zákonom č. 587/2004 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2005 (pôvodne od 7. marca 1991 do 1. apríla 1998 ako Štátny fond životného prostredia Slovenskej republiky, od 1. apríla 1998 do 1. januára 2002 ako Štátny fond životného prostredia). Spolu ide o **22 inštitúcií s právnou subjektivitou**, z ktorých väčšina (SIŽP, KÚŽP, SAŽP, ŠOP SR...) má svoje organizačné zložky roztrúsené po celom Slovensku. Ťažko posúdiť, či to je veľa alebo málo. Niektoré sektory environmentalistiky, napríklad odpadové hospodárstvo a starostlivosť o krajinu, by si už vyžiadali zriadenie samostatných inštitúcií. Do envirorezortu by bolo vhodné zaradiť aj celú problematiku lesov s poľovníctvom a vrátiť základné nástroje environmentálnej politiky – územné plánovanie a stavebný poriadok. Takýmto úpravami by sa zvýšila komplexnosť a odbornosť v riešení environmentálnych problémov, zjednodušili administratívne postupy, znížila úroveň byrokracie, zefektívnila štruktúra a činnosť; odstránila aj iracionalita a zbytočná animozita, ktorá vychádza zo zatvrdnutého rezortizmu a nedostatku odbornosti, právneho vedomia a empatie. Starostlivosť o naše spoločné životné prostredie a o náš život v ňom si v prvom rade vyžaduje múdrosť, pochopenie, prevenciu a partnerstvo s vylúčením agresie, nezodpovednosti a realizácie nových environmentálnych záťaží a škôd z dielne chamtivcov, za ktoré zaplatíme skôr či neskôr, všetci. Nezabúdajme, že minulosť je bránou do budúcnosti.

Za odpovede poďakovala Alena Kostúriková
Ilustrácie vybral autor zo svojho archívu